

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН“
гр. Тополовград, ул. „Варна“ № 2, тел. 0470/ 5 22 77
e-mail: sou_topolovgrad@abv.bg; http: sou-topolovgrad.com

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР:

/Соня Пулева-Божилова/

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на проведено заседание на дата 13.09.2018 г.

I. Въведение:

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на СУ „Д-р Петър Берон“ за превенция на ранното напускане на образователната система:

- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система /2013-2020/;
- Плана за изпълнение на стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система /2013-2020/;
- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства /2015-2020/;
- План за действие по изпълнение на Националната стратегия за интеграция на деца и ученици от етнически малцинства /2015-2020/;
- Национална стратегия за насърчване и повишаване на грамотността /2014 г.-2020 г./;
- Национална стратегия за насърчване и повишаване на грамотността /2014 г.-2020 г./;
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода /2014 г.-2020 г./;
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество /2010 г.-2020 г./;
- Национална стратегия на Р България за интегриране на ромите за периода /2012 г.-2020 г./;
- Целите и задачите на „Десетилетие на ромското включване / 2005 г.-2015 г./;
- Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието;
- ЗПУО;
- Наредбата за приобщаващото образование;
- Закона за младежта;
- Областни и общински стратегически мерки за превенция от отпадане.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

II. Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се **отчитат**:

- Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
- Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
- Координираните мерки на всички нива;
- Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в СУ „Д-р Петър Берон“ чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система,
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях ;
- планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

- Повишаване участието и ангажираността на родителите.
- Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество
- Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище :

- Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я - завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми обучение: дистанционна, вечерна, задочна, кореспондентска;
- участие на преждеременно напусналите училище в курсове за ограмотяване, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда;

- популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове;

- създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;

- Кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.

- Обучението по предприемачество.

III. ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Социално-икономически причини:

- Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);
- Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;
- Лошото качество на живот на определени социални слоеве;
- Използване на детето, непосещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);

2. Образователните причини:

- затрудненията при усвояване на учебния материал;
- слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;
- наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;
- възможност за обучение в професионална паралелка;

3. Етнокултурни причини:

- по-ранното стъпване в брак;
- страх на родителите поради опасност от открадане;
- по-ниска ценност на образованието;

4. Психологически причини:

- Чувство за неуспех;

- Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;
- Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;

5. Институционални причини:

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно.

6. Причини, свързани със здравния статус:

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

Политиките и мерките, които ОУ „Иван Вазов“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки , произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици ; по-ниска самооценка, невъзможност за прибиране в населеното място – загубване на детето.*

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. *Липса на грижи* от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството; Мерки: Оказване на социална помощ – чрез дарения, грижи за изхранването на тези деца от фирмата – доставчик на закуски и обяд.
4. *Недостатъчна образованост на родителите* и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване

целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. *Чести конфликти между агресивни родители* – побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

6. *Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.*

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в

обучителни семинари и лекционни курсове, залягане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

- **УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА** за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/;

Координиране действията на класните ръководители с тези на училищното ръководство;

- **КВАЛИФИКАЦИЯ** на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант;
- Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците от агресия и насилие в училище;
- Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти;
- Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;
- Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;
- Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
- Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
- насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
- индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
- други дейности, определени с правилника за дейността на училището.
- Поставяне на ученика в **АКТИВНА ПОЗИЦИЯ** по отношение на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;

- Извършване на ефективна ДИФЕРЕНЦИРАНА работа с учениците с намалена успеваемост;
- Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;
- Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема.
- Подготовка на учениците за продължаване на образованието - ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности.
- Провеждане ДИСЦИПЛИНАТА на учениците в съответствие с новите обществени реалности.
- Изграждане на съдържателен и многообразен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ОБРАЗОВАТЕЛНО-ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;
- Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;
- Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
- Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват;
- ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ и работа с родителската общност „Училище за родители“:
- Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия.
- Организиране на Дарителска кампания;
- ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ – лекции, беседи, семинари свързани с обучението на учениците по:
- Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
- Сексуално образование и предпазване от СПИН.
 - Продължаване на превантивната възпитателна работа на класните ръководители като дейностите се интегрират с цел оказване на помощ с Комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /КБППМН/;

- Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно СОЦИАЛНО ПОВЕДЕНИЕ в съвременните динамични обществено-икономически условия.
- Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.

Включване на местните власти и социалните партньори като равноправни участници в такъв координационен механизъм;

- Препоръката на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 г., засягаща политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище (2011/С 191/01), както и със стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението.
- Съгласно тази препоръка 1 като „преждевременно напуснали училище” се определят лицата между 18 и 24 години, завършили едва основно образование или по-ниска образователна степен, и които вече не участват в никаква форма на образование или обучение.
- За целите на стратегията „отпадане от училище” е отписването от училище на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.